

שׁוֹת בְּהִלְכָה לְשׁוֹלְחַן שֶׁבֶת

מֵאֵת הַרֵב מֹשֶׁה חַיִּים חֲנוּנֵנוּ שְׁלִיט״א

גיליון מס' 79

י"ד אייר - פסח שני

יום י"ד אייר נקרא 'פסח שני' לפי שבזמן שבית המקדש היה קיים מי שהיה טמא או שהיה בדרך רחוקה ולא הספיק לבוא להקריב את קורבן הפסח בזמנו, תיקנה להם התורה תשלומין והקריבו ביום זה בחודש אייר את קורבן הפסח, במשנה נקרא יום זה 'פסח קטן', וכתבו האחרונים שי"ד באייר הוא כעין יו"ט מדרבנן.¹

ביום זה¹⁰. והנהגים כן, נכון יותר שיערכו זאת יחד עם סיום מסכת¹¹.

האם יש מצווה באכילת מצה ביום 'פסח שני'?

יש שכתבו שיש עניין לאכול מצה ביום פסח שני¹², ויש שכתבו לערער על מנהג זה¹³.

האם מותר אכילת צלי בליל ט"ו אייר, שהוא זמן אכילת פסח שני?

יש שכתבו שכשם שבליל הסדר אסור לאכול גדי צלוי שלא יהא נראה כאוכל קדשים בחוץ¹⁴, הוא הדין שיש להחמיר בליל ט"ו אייר, כיון שזהו זמן אכילת פסח שני¹⁵, ויש חולקים, ומכל מקום כתבו שטוב להחמיר שלא לאכול גדי צלוי, האסור מעיקר הדין בליל פסח, אך שאר בשר ועופות יש להקל¹⁶.

הוא זמן הקרבת הקורבן שהיה ביום י"ד, לפיכך אומרים בו תחנון⁷.

יש נוהגים לערוך הילולא ביום י"ד אייר לכבוד התנא רבי מאיר בעל הנס, האם מותר לשמוע כלי זמר כמו בהילולא דרשב"י?

יש נוהגים לערוך הילולא ביום י"ד אייר, לכבוד התנא רבי מאיר בעל הנס, ומביאים כלי שיר, ומחשיבים זאת כשמחה של מצוה שמותר לעורכה בימי העומר עם כלי זמר, אך אין ללמוד מהילולא דרשב"י לשאר הילולות הצדיקים, דשאר הילולות הצדיקים אינם בגדר סעודת מצווה⁸. ובפרט שלגבי י"ד אייר כתבו האחרונים שאין שום מקור שהוא יום פטירת רבי מאיר בעל הנס⁹, ולפי זה וודאי שאין להקל בשמיעת כלי זמר

פסח שני, האם אומרים בו תחנון ב"ד ובט"ו באייר, ומה הדין במנחה שלפניו?

כתבו האחרונים שאין אומרים תחנון ביום זה, וכן מנהג הספרדים וחלק מקהילות אשכנז². ויש חולקים וסוברים שאומרים תחנון אף ביום י"ד, שהגם שהקריבו בו פסח שני אין זה אלא יחידים³.

במנחה שלפני דהיינו יום י"ג אייר, לשיטות שאין אומרים תחנון ב"ד, הכלל בידנו שביום שלא אומרים בו תחנון גם במנחה שלפניו אין אומרים⁴, וכן מנהג בני ספרד⁵. ויש חולקים, וכן מנהג רוב קהילות בני אשכנז⁶.

ביום ט"ו באייר המנהג לומר וידוי ונפילת אפים, אף על פי שהוא זמן אכילת הפסח שני, מכל מקום, העיקר

מנהגי ל"ג בעומר

יום ל"ג בעומר הוא יום הילולא דרבי שמעון בר יוחאי שבו נסתלק מהעולם וגילה את סודות האידרא, ולכן נוהגים ביום זה שמחה בריקודים ושמיעת כלי זמר כבר מליל ל"ג בעומר. והובא בזוהר הקדוש שיצאה בת קול ואמרה "עולו ואתכנשו ואתו להילולא דרבי שמעון בר יוחאי", ונודע שרצונו של רשב"י שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה מה"ר אברהם הלוי, שהקפיד עליו רשב"י שאמר "נחם" ביום שמחתו של רבי שמעון.

שכתבו שאף בט"ו אין אומרים תחנון. שלמי ציבור דיני נפילת אפים ס"י שיש מקומות שנהגים שלא לומר בו תחנון, וכן במחברת הקודש בשם י"א כיון שבאותו לילה אכלו את קורבן הפסח, ובשערי תשובה ס"ק י"ט הביא ב' דעות בזה.
8 יביא אומר ח"ג אר"ח ס"ס יא.
9 ספר תורה בציון להגר"ב צ"צ מוצפי עמוד קיט והלאה, טעמי המנהגים עמוד רסב.
10 ובילקוט יוסף עמוד תנב כתב בשם האחרונים טעמים אחרים לקביעת יום י"ד אייר, ליום הילולת רבי מאיר.
11 ילקוט יוסף עמוד תנא.
12 סידור היעב"ץ, וכ"כ בספר אורחות רבנו ח"ב עמוד צז שכך נהג הקהילות יעקב.
13 הגרי"ש אלישיב בספר הליכות האיש הנהגות עמוד קסא, והחזו"א לא ניחא ליה במנהג זה משום חשש בל תוסיף, ועוד יש שהקשו שאם כן יש לאכול בליל ט"ו שאז נאכלת המצה, עיין עוד בילקוט יוסף עמוד תקמב שהרחיב בעניין זה.
14 שו"ע סימן תעו.
15 יפה ללב ח"ה סימן תעו סק"א, ועיין עוד בחידושי הרש"ש פסחים נג ע"א שכתב לדון בזה.
16 חזו"ע עמוד קד, ילקוט יוסף עמוד תקמו.

1 וכן הובא בגמרא בשם מגילת תענית שבי"ד אייר פסחא זעירא שלא מספידים בו, חולין קט"ז ע"ב.
2 פ"ח סימן קלא סק"ז, וכתב בערוך השולחן שם סי"א שכן הוא מנהג בני ספרד, וכ"כ השערי אפרים, ובסידור היעב"ץ שער היסוד סדר חודש אייר, כנה"ג, תיקון יששכר עמוד כג, ועוד.
3 פמ"ג משבצות זהב סימן קלא ס"ק טו, וכן הוא בספר אגרות וכתבים דרך אמונה בהוראת החזו"א עמוד נא.
4 ויש לדון בטעם הדבר, אם הטעם הוא להודיע לציבור שבליילה הוא יום חג, א"כ זה שייך בראש חודש וכדומה, אבל בפסח שני שנקבע עבור יחידים שלא עשו את הפסח, ממילא יש לומר בו תחנון במנחה שלפניו, אבל אם הטעם הוא מפני שהוא סמוך ונראה, אין לחלק, ולעולם לא אומרים תחנון במנחה שלפניו.
5 ספר מעם לועז שמות ג' עמוד תתשפב, סידור חמדת ישראל למהר"ש ויטאל דף עה ע"ב, נהר מצרים הלכות נפילת אפים ס"ו, הגר"ש דבילצקי בקונטרס איגרא חדא עמוד נ' למנהג הספרדים, ילקוט יוסף עמוד תקלו.
6 הגר"ז בפסקי הסידור, הגר"ש אויערבך הליכות שלמה עמוד ססד, שו"ת מבשרת ציון ח"ב סימן פג, ועוד.
7 בית דוד עמוד יג סימן נג, שיירי כנה"ג, מחזיק ברכה אות ה', ילקוט יוסף עמוד תקלה. ויש

יש אומרים שאין מקור לזה שיום הסתלקותו של רשב"י היה ביום זה¹⁷, וטעם השמחה ביום ל"ג בעומר משום שביום זה סמך רבי עקיבא את חמשת תלמידיו, ורשב"י היה אחד מתלמידיו הגדולים¹⁸. סיבה נוספת לשמחה כיון שביום זה התחיל לירד המן לישראל¹⁹.

יש הנוהגים לעשות לימוד בציבור בליל ל"ג בעומר וללמוד את שבחי הרשב"י, המפוזרים בזוהר ובאדרא זוטא, והוא מנהג יפה²⁰.

בברכה³².
אולם ישנם כמה מקרים שבהם יכול למנות שוב באותו לילה בברכה:
אם אמר רק את מספר הימים בלי לומר "היום כך וכך" כגון שאמר לו רק "שבע עשרה"³³. וכן אם כשענה לחברו התכוון במפורש שלא לצאת ידי חובת המצווה, בוודאי שיכול לחזור ולספור בברכה³⁴.

כמו כן, אם אמר "היום כך וכך ימים" ולא הזכיר את מספר השבועות, יכול לחזור ולספור בברכה, אף שבאופן זה יוצאים ידי חובה בדיעבד, כיוון שלכתחילה ראוי שלא לעשות כן, ממילא כשאמר בלשון כזאת לחברו הוכיח שהתכוון שלא לצאת ידי חובה, וכבר נתבאר שכאשר יש כוונה מפורשת שלא לצאת, אף הסוברים שמצוות אינן צריכות כוונה מודים שאין יוצאים בכך ידי חובה³⁵. ומכל מקום, לכתחילה נוהגים שלא להזכיר את מניין הימים עד לאחר הספירה בברכה.

לכן ראוי להיזהר בליל ל"ג בעומר שלא לומר "היום ל"ג בעומר" עד לאחר הספירה בברכה, אך בדיעבד אם טעה ואמר - חוזר ומונה בברכה, כיון שאין כוונתו לומר את מספר הימים, אלא רק את שם היום³⁶.

התנא רבי שמעון בר יוחאי²⁶, ויש שנהגו שמדליקים חתיכות בגדים חשובים, ואין בזה משום בל תשחית, מאחר שהם מתכוונים לשם מצווה²⁷.

השנה שחל יום ל"ג בעומר ביום שישי האם יהיה מותר להתחתן בליל שישי?
איסור נישואין בימי הספירה חל למנהג בני ספרד עד יום ל"ד בעומר בבוקר, ולמנהג בני אשכנז עד יום ל"ג בעומר בבוקר²⁸.

בליל ל"ג בעומר לבני אשכנז, יש שכתבו להתיר הנישואין²⁹, אולם הכרעת האחרונים לאסור בזה³⁰. ומכל מקום כשחל ל"ג בעומר ביום שישי (כמו השנה), ושעת הדחק הוא להתחתן ביום שישי, יש להקל לבני אשכנז לעשות הנישואין בליל שישי שהוא ליל ל"ג בעומר, כיון שבשעת הדחק סומכים על המקילים שאומרים מקצת היום ככולו אף בלילה³¹.

האם מותר בל"ג בעומר לומר לחברו "היום ל"ג בעומר" ללא כוונה לספור?

מי שטרם ספר בעצמו, והגיע זמן ספירת העומר ושאלו חברו כמה ימים היום לעומר, צריך שיאמר לו "אתמול היה כך וכך". טעם הדבר, שאם יאמר לו את מניין ימי הספירה של היום הרי מיד יצא ידי חובת הספירה של אותו יום ולא יוכל לספור אחר כך

האם אומרים תחנון ביום ל"ג בעומר ובמנחה שלפניו?

אין אומרים תחנון ביום ל"ג בעומר, וכן לא בתפילת המנחה שלפניו²¹. במוצאי ל"ג בעומר אם ישן קודם חצות לילה לא יאמר וידוי בקריאת שמע שעל המטה כמו במוצאי שבת²², צידוק הדין, הספד, הקמת מצבה, דינם כמו בחודש ניסן.

חתן וכלה שמתחתנים בליל ל"ד האם יצומו ביום ל"ג בעומר (לנוהגים להתענות ביום חופתם), והאם יאמרו תחנון ביחידות?

חתן וכלה הנוהגים להתענות ביום חופתם²³, וחל יום החופה ביום ל"ג בעומר יש להורות להם להתענות, היות שלא הוזכר בגמרא שלא לומר בו תחנון, ויש מקילים שלא להתענות בימים שאין אומרים בהם תחנון²⁴.

חתן וכלה שמתענים ביום זה, יש להורות להם להתוודות באותו היום לפי שהתענית היא משום שנמחלים עוונותיהם ביום חופתם, ואין מחילה ללא תשובה כדוגמת יום הכיפורים²⁵.

האם מותר לזרוק בגדים להדלקה לכבוד רבי שמעון בר יוחאי?

נהגו בכל תפוצות ישראל להדליק מדורות בליל ל"ג בעומר לכבוד

17 החיד"א בספרו מראית עין ליקוטים סימן ז'.
18 כה"ח שם בשם שער הכוונות, וסיים שב' הטעמים נכונים.
19 חתם סופר יו"ד סימן רלג. ודבריו צ"ע מהגמרא בשבת פז ע"ב יעו"ש עוד.

20 חיי אדם כלל קלא אות יא, החיד"א במורה אצבע, כה"ח בסימן תצג ס"ק כו-כו בשם עוד פוסקים.

21 סימן קלא ס"ו ברמ"א ובמשנ"ב ס"ק לג, כה"ח סימן תצג ס"ק כח.

22 כה"ח שם ס"ק לא.

23 בחזו"ע פסח עמוד ז', וברכות עמוד ג', הביא בשם כמה פוסקים שמנהג בני ספרד שהחתן והכלה לא מתענים ביום חופתם לפי שיום טוב שלהם הוא, אולם מנהג בני אשכנז וחלק מבני ספרד להתענות ביום זה מכמה טעמים.

24 במשנ"ב סימן תקעג ס"ז, הביא לב' השיטות, וכן הוא בכה"ח שם ס"ק יא, והכרעת הגרש"ז איערבך כסתמות המשנ"ב שיש להורות שיתענו, הליכות שלמה עמוד שסה.

25 משנ"ב שם סק"ח, הגרש"ז איערבך בקובץ מבקשי תורה חופה ונישואין ח"א עמוד מג, ועוד.

26 ילקוט יוסף עמוד תקכו, ובהערה שם הביא כמה טעמים מגדולי האחרונים, ובספר אנשי שם הביא מעשה שהיה בעירו שהשמש הדליק הרבה נרות בבית הכנסת לכבוד רשב"י, והגיע הגבאי וקצף עליו שמרבה בהוצאות וכיבה את הנרות, ולא עברו ימים מועטים ואותו גבאי נחלה, ולא הוציא שנתו.

27 שו"ת תורה לשמה סימן ת', ועוד. ועיין בהלכות האיש הנהגות עמוד קסב שנשאל הגר"ש

אלישיב לגבי ידיים שהכינו מדורת ל"ג בעומר והניחו שם עץ יקר ערך, ואדם אחד ראה זאת ורצה לקחת את עץ זה לביתו, והשיב שזה נחשב שמבזה את כבודו של רשב"י שהכינו את העץ לכבודו.

28 שו"ע ורמ"א שם ס"א.

29 סוברים שפסקו מלמות ביום ל"ב בעומר, או משום שסוברים שגם באבלות לילה אומרים מקצת היום ככולו, כן דעת המור וקציעה, הובא בשערי תשובה אות ב', וכן כתב הגר"ז ס"ה, ועוד פוסקים הביאים הכה"ח בס"ק כח,ל.

30 אליה רבה, משנ"ב ס"ק יא.

31 משנ"ב שם. אכן כשחל ל"ג בעומר ביום ראשון, אף שלדעת הרמ"א מקלים בתספורת ביום שישי מפני כבוד השבת, אין להתיר לעשות הנישואין בליל שישי, שלא שייך בנישואין את הטעם של כבוד השבת כשהסעודה לא נעשית בשבת, ואף שבשורת האלף לך שלמה סימן של כתב להקל בזה, מכל מקום כתב שזה דווקא כשהחתונה נעשית ביום שישי סמוך לערב, והסעודה תהיה בשבת ושייך כבוד שבת, ולא באופן שהחתונה בליל שישי, וכן סתימת הרמ"א לאסור, שכתב להתיר רק תספורת.

32 שו"ע סימן תפט סעיף ד, ומשנ"ב שם ס"ק יט. ועיין עוד באה"ל ס"ג ד"ה מבעוד יום.

33 משנ"ב שם ס"ק כ.

34 משנ"ב שם ס"ק כב.

35 משנ"ב שם, שעה"צ ס"ק כח.

36 אול"צ ח"ג פט"ז תשובה ד', הגר"ש אלישיב הלכות חג ב"ו הערה 1.